

“หลักสูตร WBL” พลิกโฉมประเทศไทย

ง่าย ทันที อภิประโยชน์

ประเวศ วะสี

(๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖)

๑.

ชีวิตคนประจวบฟ้า

ชีวิตคนมีความสำคัญสูงสุด การทำอะไรถ้าไม่เอาชีวิตคนเป็นตัวตั้งจะผิดพลาดเสมอ เช่น เศรษฐกิจไปเอาประสิทธิภาพและความมั่งคั่งเป็นตัวตั้ง จึงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำสุด ๆ เรียกว่า **วิกฤตความเหลื่อมล้ำ**ก็ได้ อะไรที่เสียสมดุลมากก็จะไม่สงบสุข เกิดความปั่นป่วน วุ่นวาย รุนแรง โกลาหล วิกฤต ไม่ยั่งยืน อย่างที่กำลังเป็นไป

การศึกษาก็เช่นเดียวกันไปเอาวิชาเป็นตัวตั้งไม่ได้เอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง จึงเกิดปัญหาสารพัด เช่น ทำงานไม่เป็น ไม่มีงานทำ ยากจนทั่วถึง ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประเทศ ประเทศมีสมรรถนะต่ำเพราะเต็มไปด้วยคนทำงานไม่เป็น จะปฏิรูปการศึกษาเท่าใด ๆ ก็ไม่สำเร็จ เพราะไม่ตรงประเด็น ประเด็น คือ ต้องเอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง

๒.

ชีวิตคือการเรียนรู้ การเรียนรู้คือชีวิต

ธรรมชาติคือสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เป็นเหตุเป็นผลที่สุดและฉลาดที่สุด อย่างชีวิตมนุษย์ซึ่งเป็นระบบที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล ไม่มีใครสร้างได้นอกจากธรรมชาติ

ฉะนั้น ทำอะไรควรเรียนและเลียนธรรมชาติ อย่าคิดว่าคิดเอาเองว่าฉลาดกว่าธรรมชาติ การที่อารยธรรมปัจจุบันดำเนินมาได้ ๕๐๐ ปี ก็วิกฤตสุด ๆ แล้ว ไปต่อไปไม่ได้ เพราะนำโดยกลุ่มคนที่คิดว่าตัวเองฉลาดกว่าธรรมชาติและทำลายธรรมชาติ จนธรรมชาติเสียสมดุล การปฏิรูปการศึกษาที่ตรงประเด็น คือ เปลี่ยนมาเป็นเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง

๓.

ชีวิตเรียนรู้ให้ทำเป็น

เด็กตั้งแต่คลอดออกมาก็เริ่มเรียนรู้แล้ว เรียนรู้ให้ดูคนเป็น ร้องให้เป็นเมื่อต้องการความช่วยเหลือ เคลื่อนไหวเป็น นั่งเป็น ยืนเป็น เดินเป็น ทำอะไร ๆ เป็น ทำงานเป็น คิดเป็น ตัดสินใจเป็น จัดการเป็น และอะไรอื่น ๆ เป็น ล้วนแต่เรียนรู้ให้**ทำเป็น** ไม่ใช่ท่องเป็น

การ**ตัดสินใจเป็น** เป็นการใช้สมองสูงสุด เพราะทำให้ประสบความสำเร็จและรอดชีวิต ถ้าตัดสินใจไม่เป็น นอกจากไม่ประสบความสำเร็จแล้วยังอาจไม่รอดชีวิต สมรรถนะของคนและของประเทศจึงอยู่ที่การตัดสินใจเป็น แล้วการเรียนแบบท่องวิชาโดยไม่ได้ลงมือทำจะทำให้ตัดสินใจเป็นหรือ พุดแค่นี้ก็จะเห็นว่าปัญหาของระบบการศึกษาคืออะไร

๔.

การเรียนรู้แบบทำเป็นก็คือ การเรียนรู้ในการทำงาน (Work-Based Learning)

ชีวิตต้องมีการทำงาน ไม่มีการว่างงาน การว่างงานเกิดจากการพัฒนาที่ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง จึงเกิดปัญหาชีวิตและสังคมเต็มไปหมดทั้งโลก

การทำงานพัฒนาชีวิต จิตใจ สังคม ปัญญา

นักปราชญ์ว่าการพัฒนามนุษย์มี ๔ ด้าน

คือ **กาย จิต สังคม จิตวิญญาณ หรือปัญญา**

การทำงานพัฒนามนุษย์ทั้ง ๔ ด้าน ดังจะเห็นต่อไป ท่านอาจารย์พุทธทาสจึงกล่าวว่า **การทำงานคือการปฏิบัติธรรม**

หลักสูตรการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (Work-Based Learning) ทำได้ง่าย ทำได้ทันที ไม่ต้องไปรื้อโครงสร้างอะไร ไม่มีใครเดือดร้อน แต่ได้ประโยชน์หมดทุกฝ่าย จะกล่าวภายหลัง แต่ตอนนี้จะกล่าวถึงคุณค่า ๑๐ ประการ ของการเรียนรู้ในการทำงาน

๕.

คุณค่า(Virtues) ๑๐ ประการ ของการเรียนรู้ในการทำงาน

มีดังนี้

๑. **คุณค่าทางเศรษฐกิจ** การทำงานทำให้มีรายได้หายจน ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และประเทศ จะยกระดับการผลิต เพราะทั้งประเทศเต็มไปด้วยคนเรียนรู้จากการทำงาน
๒. **จิตใจ** การได้ทำอะไรที่ชอบทำให้มีความสุข คนมีความสุขไม่เหมือนกันควรเลือกเรียนในงานที่ชอบ ไม่ใช่ถูกบังคับให้ท่องวิชาเหมือน ๆ กันทำให้บิบบิ้นประสาทอย่างยิ่ง ทำให้คนเกลียด การศึกษา ถ้าเรียนแล้วมีความสุขก็จะรักในการเรียนรู้ ถ้ามีคนรักการเรียนรู้ทั้งประเทศ ประเทศ จะพลิกโฉมเพียงใด
๓. **การได้ทำอะไรที่ชอบทำให้ทำได้ยาวนาน** เหมือนเด็กได้เล่นอะไรที่เขาชอบจะทำได้นานเป็น ชั่วโมง ๆ ต่างจากท่องวิชาที่เขาไม่ชอบ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายเซ็ง คนไทยไม่สามารถทนทำ อะไรซ้ำ ๆ ได้ยาวนานเพราะเซ็งง่าย สมัยปัจจุบันมีงานหลายอย่างที่ต้องการคนที่สามารถทำได้ ต่อเนื่องยาวนาน
๔. **ได้ทำงานที่ชอบทำให้ทำได้ดี ทุกคนจึงเป็นคนเก่ง** เมื่อได้ทำงานที่ตนชอบก็จะทำได้ดี ทุกคน กลายเป็นคนเก่งในทางที่ต่างกัน ในการเรียนแบบท่องจำมีไม่กี่คนที่จำเก่ง นอกนั้นเป็นคนที่ ไม่เก่ง เป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำและลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพศักดิ์ศรี แห่งความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นศีลธรรมพื้นฐานของสังคม ซึ่งเป็นฐาน ของความดีงามทั้งปวง เช่น ประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม
๕. **การได้ทำสิ่งที่ชอบทำให้ทำด้วยความประณีต** กลายเป็นศิลปะหรือความงามในงาน หล่อเลี้ยง จิตใจ
๖. **การทำงานมีรายได้เป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมทางบวก** เช่น
 - ถ้ารับผิดชอบจะมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ถ้าขยันจะมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ถ้าขวนขวายหาความรู้ให้ทำงานได้ดีขึ้นจะมีรายได้มากขึ้น

ผมเคยคุยกับชาวนาที่ชัยภูมิเขาเล่าว่ามีลูก ๒ คน คนหนึ่งทำงาน อีกคนหนึ่งไปเรียนต่อ ผมถามว่าคนไหนมีพฤติกรรมดีกว่า เขาตอบว่าคนที่ทำงาน

๗. **ทำให้จัดการเป็น** งานทุกชนิดต้องการการจัดการทั้งสิ้น เช่น เลี้ยงไก่ ขายของชำ การเรียนแบบท่องวิชาทำให้ภูมิปัญญาในการจัดการเกือบจะหายไปจากสังคมไทยโดยสิ้นเชิง ทำให้ชาติอ่อนแอ เพราะทำอะไรไม่สำเร็จ การจัดการเป็น**อิทธิปัญญา** หรือปัญญาที่ทำให้สำเร็จ (อิทธิ = สำเร็จ)
๘. **ทำให้ตัดสินใจเป็น** เพราะการจัดการต้องการการตัดสินใจเก่ง ถ้าตัดสินใจเก่งการงานก็ประสบความสำเร็จสูง การตัดสินใจเป็นปัญญาสูงสุดในขณะที่การท่องจำเป็นปัญญาต่ำสุด มีตัวอย่างคนที่เก่งระดับชาติที่มีการศึกษาน้อยแต่เรียนรู้จากการทำงานมาก เช่น **คุณกำพล วัชรพล** ผู้สร้างอาณาจักรไทยรัฐ และได้รับการยกย่องจาก UNESCO ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกเรียนจบ ป. ๔ เท่านั้น แต่ทำงานต่าง ๆ มาก **คุณบรรหาร ศิลปอาชา** อดีตนายกรัฐมนตรีกีเช่นเดียวกัน
๙. **ทำให้เห็นคุณค่าของคนอื่น** การทำงานทุกชนิดต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่น ทำให้เห็นคุณค่าของคนอื่น ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่างจากคนที่อยู่กับวิชาโดยไม่เคยปฏิบัติ หลุดเข้าไปสู่การเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางและคิดอย่างสุดโต่งได้ง่าย
๑๐. **เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ** (Interactive learning through action) ในการทำงานที่ยากให้สำเร็จ ทำคนเดียวไม่ได้ต้องร่วมกัน ใช้ความรู้สำเร็จรูปก็ไม่สำเร็จ ต้องเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ในกระบวนการนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (transformation) ในทุกมิติ ทั้งโลกทัศน์ วิธีคิด จิตสำนึก และสัมพันธภาพ ที่เป็นไปเพื่อความเจริญถ่ายเดียวเป็น Transformative Learning ที่มีความสำคัญสูงสุด

การเรียนรู้ในฐานะการทำงาน (Work-Based Learning) มีคุณถึงเพียงนี้ จึงกล่าวว่าจะพลิกโฉมประเทศไทย

๖.

ง่าย ๆ ไม่ต้องปฏิรูปองค์กร

เพียงเพิ่มหลักสูตร “การเรียนรู้ในฐานการทำงาน”

มีรายได้ไม่ตกงาน

หลักสูตร “การเรียนรู้ในฐานการทำงาน” มีรายได้ไม่ตกงานจะได้รับความนิยมสูงทันที เพราะมีรายได้ระหว่างเรียนไปด้วย และจบแล้วก็มีงานทำต่อไปเลย แบบนี้ใครจะไม่อยากเรียน

วิธีทำคือ

๑. ทุกโรงเรียนและสถาบันการศึกษาเปิดหลักสูตรการเรียนรู้ในฐานการทำงาน (WBL) อย่างอื่น ๆ ก็ทำไปตามเดิม
๒. ทำข้อมูลกลุ่มอาชีพว่าในประเทศไทยมีกลุ่มอาชีพอะไรบ้าง ที่ไหน รวมทั้งโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ก็จัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นด้วย วัตถุประสงค์ทำได้เช่นเดียวกัน สัมมาอาชีพเป็นหนึ่งในมรรค ๘ และการทำงานเป็นการปฏิบัติธรรม
๓. ให้นักเรียน นักศึกษา รวมทั้งผู้ใช้แรงงาน เลือกลงสมัครเข้าเรียนกับกลุ่มอาชีพที่ตนชอบและสะดวก มีการจ่ายค่าจ้างให้ผู้เรียนในฐานะผู้ฝึกงาน คล้ายระบบแพทย์ฝึกหัดและแพทย์ประจำบ้าน
๔. โรงเรียนและสถาบันการศึกษา เข้าไปสังเกตการณ์ว่าในการปฏิบัติงานต้องการความรู้และทักษะอะไรที่จะทำงานได้ดีขึ้น แล้วจัดให้ผู้เรียนได้เรียนความรู้และทักษะเหล่านั้นนี้ ก็เป็นการจูนความรู้และทักษะให้เข้ากับงาน ผู้เรียนก็จะอยากเรียนเพราะได้ประโยชน์ กลุ่มอาชีพก็ได้ประโยชน์ เพราะมีสถาบันการศึกษามาเสริมทักษะให้ผู้ปฏิบัติงาน ต่างไปจากเดิมที่เป็น Non-engaged education ซึ่งเป็นการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้งลอย ๆ แยกส่วนจากงาน
๕. องค์กรต่าง ๆ ก็สามารถจัดหลักสูตรเช่นนี้ เช่น กศน. ภาคธุรกิจ อย่างเช่น **สถาบันปัญญาภิวัฒน์** ที่ทำได้โดยกลุ่ม**ซีพีออล** อย่างได้ผลดี วัด มูลนิธิ เรียกว่าทุกภาคส่วน สามารถจัดหรือส่งเสริมหลักสูตรนี้

๗.

ผลจากหลักสูตรเรียนรู้ในฐานการทำงาน

๑. ขจัดความยากจน เพราะทุกคนมีงานทำมีรายได้
๒. เศรษฐกิจของประเทศจะดีขึ้นทันที เพราะระบบการศึกษาทั้งประเทศเปลี่ยนเป็นระบบสร้างเศรษฐกิจ (Productive education system) จากระบบที่เป็นภาระทางงบประมาณโดยไม่ผลิตดังคำพูดที่ว่าเปลี่ยนจาก load เป็น battery
๓. คนไทยจะมีสมรรถนะสูงเพราะทำเป็น คิดเป็น จัดการเป็น ยกกระดับสมรรถนะของชาติ
๔. ประเทศไทยจะมีอารยธรรมใหม่ ที่ไม่มีการว่างงาน ไม่มีความยากจน อีกต่อไป

เพื่อนคนไทยและรัฐบาลใหม่ลองพิจารณาวิธีง่าย ๆ พลิกโฉมประเทศไทย ด้วยการศึกษาคือเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง
